

2. Дмитренко М. А. Проблемні питання інформаційної безпеки України. *Міжнародні відносини. Серія: Політичні науки*. 2017. № 17. С. 236–243.
3. Засоби масової інформації / Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/media#1>
4. Пахнін М. Л. Кримінологічний захист засобів масової інформації : монографія. Харків : Факт, 2022. 424 с.
5. Рекомендація N R (97) 20 Комітету міністрів Ради Європи державам–учасницям з питань «розпалювання ненависті» / Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_093.
6. Seneviratne K. Global Media «It's Time to Create a Fifth Power»/ Terra Viva Online. URL: <https://web.archive.org/web/20061024213313/http://www.ipsnews.net/fsm2003/27.01.2003/nota26.shtml>

УДК 159.9:351.86

Михайлишин У.Б., д-р. психол. н., професор, завідувач кафедри психології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (м. Ужгород).

Стаднік А.В., к. мед. н., доцент, доцент кафедри психології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (м. Ужгород).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Сьогодні в умовах російсько–української війни в українському суспільстві відбуваються значні соціально–політичні, економічні та духовні зміни, що вимагають звернути увагу на проблему психологічної безпеки суспільства та її важливої складової – сил безпеки і оборони України. [1].

Огляд пріоритетів щодо тлумачення проблем психологічної безпеки в умовах широкомасштабної збройної агресії проти України і перенесення їх з інтересів держави на інтереси самої людини потребує уточнення самого поняття психологічної безпеки військовослужбовців сил безпеки і оборони України. Сьогодні українські науковці тлумачать психологічну безпеку військовослужбовців як динамічне, інтегральне та комплексне явище, відчуття, стану захищеності від внутрішніх та зовнішніх небезпек, що дає можливість успішно долати зовнішні і внутрішні загрози та забезпечує надійне і ефективне функціонування всіх структурних компонентів їх психіки під час виконання завдань за призначенням. При цьому психологічна безпека військовослужбовців розглядається у рамках національної безпеки держави, яка є важливою складовою практично усіх видів національної безпеки (соціальна, воєнна, інформаційна, політична, економічна, медична, правова, демографічна тощо) [2].

У законодавстві України визначено, що національна безпека обумовлена ступенем захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства,

держави від зовнішніх та внутрішніх загроз [3]. Однак там не представлено поняття психологічної безпеки як її важливої складової. Але потреба в цьому існує, оскільки безпека – це основна соціальна потреба людини, що сформувалася в суспільстві. Саме потребу в безпеці видатний американський психолог, засновник гуманістичної психології А. Маслоу розглядав як основний фактор, що мобілізує ресурси біологічного і соціального організму в надзвичайних обставинах, таких як війни, стихійні лиха, пандемії та інші екстремальні ситуації. Психологічну безпеку він пояснював як почуття довіри, свободи та захищеності, які відокремлюють від тривоги та страху, а особливо, від почуття задоволення потреб особи сьогодні та у майбутньому. Крім того А. Маслоу наголошував, що потреби в безпеці можуть стати актуальними щоразу, коли в суспільстві виникає реальна погроза закону, порядку та державній владі [4].

За нашою думкою, психологічна безпека є складовою соціальної безпеки, яка у взаємодії з політичною, економічною, інформаційною та іншими складовими впливає на середовище існування людини, на її якість життя, робить суспільство стійким, здатним до розвитку, гарантує мінімальний ризик для життя, підтримку фізичного та психічного здоров'я людей. Соціальну безпеку слід визначати як цілісну систему взаємопов'язаних елементів, побудовану на взаєминах соціальної системи і навколишнього середовища з метою запобігання негативним впливам соціальних ризиків та зниження рівня небезпек, а також убезпечення від загроз соціального характеру людини, держави, суспільства та їх соціальних інтересів, цінностей і потреб

Довготривала невирішеність соціальних проблем значної частини українського суспільства під час війни виступає в якості одного з основних чинників виникнення та розвитку низки небезпек у військовому сегменті національної безпеки. Йдеться, зокрема, про недофінансування особового складу сил безпеки та оборони України, що вкрай негативно впливає на виконання завдань за призначенням (внаслідок завершення ресурсу експлуатації технічних систем, бойової техніки та зброї, зростання людських втрат під час виконання службово-бойових завдань), а також на їх соціальний та морально-психологічний стан (недостатня соціальна захищеність родин, неякісні соціально-побутові умови, ненормований час при виконанні службово-бойових завдань при невисокому рівні оплати, невизначені перспективи служби). Як наслідок – психологічні порушення та розлади (зловживання психоактивними речовинами, лудоманія тощо), іноді – самовільне залишення військової частини. В цих умовах важливим фактором зміцнення психологічної безпеки особового складу повинен стати пошук нових підходів соціальної роботи в структурі сил безпеки та оборони України як на рівні держави, так і окремого підрозділу. Одним із перспективних напрямів, на нашу думку, є формування відповідної політичної культури, яка забезпечує не лише виконання службово-бойового

завдання, але й підкреслює його важливість для національної безпеки держави шляхом обізнаності у політичних подіях, які відбуваються. У військовому середовищі політична культура повинна базуватися на визначених теоретико–методологічних засадах, бути прогностичною та випереджальною, формувати ціннісні й соціальні орієнтації та корпоративні військово–професійні цінності військовослужбовців сил безпеки і оборони України.

Отже, психологічна безпека є складовою соціальної та, відповідно, національної безпеки України. Вона повинна бути пріоритетним напрямом забезпечення спроможності військовослужбовців зберігати адекватний психічний стан та професійно значущу поведінку під час виконання завдань за призначенням. Воєнна організація держави, що включає всі силові структури України, є одним з важливіших інструментів забезпечення національної безпеки, може і повинна сама будувати свою власну локальну систему безпеки, у тому числі психологічну, ґрунтуючись на принципах та положеннях загальної теорії національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Ващенко І.В., Стаднік А.В., Полтавський Е.М. Передумови збройної агресії Російської Федерації проти України: від гібридного протистояння до широкомасштабного збройного вторгнення // Честь і закон. – 2023. № 4 (87).– С.61–66. <https://doi.org/10.33405/2078–7480/2023/4/87/295130>
2. Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології: монографія / за заг. ред. В. П. Садкового, О. В. Тімченка. – Х.: вид-во НУЦЗУ, 2017. – 777 с.
3. Maslow, A. H. (1954). Motivation and Personality. New York, NY: Harper & Row Publishers.
4. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469–VIII. ст. 1; ст.31. (Зі змінами і доповненнями, внесеними законами України). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469–19#Text>

УДК: 343.85

Міршук О.Є., кандидат педагогічних наук, доцент, заступник начальника гуманітарного факультету НАНГУ по роботі з особовим складом (м. Харків), полковник.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ, ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах дії воєнного стану в Україні введеного з початком повномасштабного вторгнення рф, виникла ціла низка правопорушень серед яких і самовільне залишення військової частини (далі СЗЧ). До даної